

Leeftijdscriminatie

MBO-instellingen zijn niet verplicht gegadigden tot hun drie- of vierjarige opleidingen toe te laten, ook al voldoen ze aan de toelatingseisen. De kandidaten zijn wel toelaatbaar maar daarmee hebben ze nog geen toelatingsrecht. De jongerenorganisatie JOB heeft onlangs aan de bel getrokken omdat gegadigden steeds vaker vanwege hun leeftijd worden afgewezen.¹ Het gaat dan meestal om kandidaten die tussen de 20 en 30 jaar oud zijn. In principe is leeftijdsdiscriminatie wettelijk verboden.

Maar het is toch redelijk dat een MBO-instelling bij de intake toetst of gegadigden in hun geambieerde opleiding voldoende kans van slagen hebben en dat men hun zo nodig voor hun eigen bestwil de toegang ontzegt? Ja, maar dan zal men behoorlijk moeten motiveren waarom men de betrokkene ongeschikt acht voor deze opleiding. Bovendien zal men moeten motiveren waarom men het tot de zorgplicht van de onderwijsinstelling rekent om de toegang te blokkeren in plaats van een dringend advies te geven en de uiteindelijke keuze aan de betrokkene zelf over te laten.

Hoe zou men kunnen rechtvaardigen dat gegadigden om hun leeftijd worden afgewezen? Hoe valt het te verkopen dat ze vanwege hun leeftijd ongeschikt zouden zijn voor de opleiding?

1. Zou men een kandidaat kunnen afwijzen op grond van zijn *statistisch risicoprofiel*? Nemen we de analogie van een verzekeringsmaatschappij: u woont in een postcodegebied waarin erg veel brand- en inbraakschade geclaimd wordt en daarom weigeren wij deze risico's te verzekeren, want wij hebben geen acceptatieplicht. Getransponeerd naar de MBO-instelling: aangezien statistisch is gebleken dat vele studenten van uw leeftijd zich na verloop van tijd onverrichterzake uitschrijven, achten wij het risico te groot dat u ongeschikt voor deze opleiding zal blijken te zijn (of dat deze opleiding voor u ongeschikt zal blijken te zijn) en daarom laten wij u niet tot de opleiding toe.

Ik denk dat deze afwijzing niet behoorlijk gemotiveerd is. Van de ontvangende instelling mag worden verwacht dat zij bij de intake een assessment maakt van de studiegeschiktheid van *deze individuele kandidaat*. Het gaat niet aan dat men kandidaten afwijst op grond van prognoses die niet gebaseerd zijn op hun individuele kenmerken maar op een statistisch risicoprofiel van deelpopulaties waartoe zij behoren.

2. Maar misschien is er een alternatief. Zou men in het kader van een individuele assessment een *risicogerichte assessmentprocedure* kunnen hanteren? Ik bedoel een procedure waarbij jongere kandidaten van diepergravende assessment worden vrijgesteld omdat ze niet tot risicopopulaties behoren. Toegepast op het leeftijds criterium: uitsluitend oudere kandidaten worden aan een nadere assessment onderworpen om te toetsen of ze geschikt zijn voor de geambieerde opleiding en meer in het bijzonder of ze voldoende gemotiveerd zijn om de opleiding te voltooien. Op basis van die assessment zou de kandidaat bijvoorbeeld te horen kunnen krijgen: gezien uw leeftijd hebben we u aan een nadere assessment onderworpen; daarbij is gebleken dat wij u niet een motiverende leeromgeving kunnen bieden die voldoende is afgestemd op uw vooropleiding en werk- en levenservaring; bovendien hebt u te kennen gegeven dat u op dit moment niet 100% zeker weet of u de opleiding zult afmaken; al met al concluderen wij uit hoofde van onze zorgplicht dat we u niet tot deze opleiding mogen toelaten.

Ik laat hier buiten beschouwing of studiemotivatie een acceptabel toelatingcriterium is. Laten we ons concentreren op de vraag of men de oudere kandidaten aan deze assessment mag onderwerpen terwijl de jongere kandidaten daarvan worden vrijgesteld. Naar mijn oordeel is dat in strijd met het gelijkheidsbeginsel, want dat kan ertoe leiden dat kandidaat A, behorende tot de risicopopulatie [oudere gegadigden], op grond van empirische assessment van zijn studiemotivatie wordt afgewezen, terwijl kandidaat B [een jongere gegadigde] op basis van kansberekening is vrijgesteld van deze assessment en dus wordt toegelaten, hoewel niet is uitgesloten dat hij even laag op studiemotivatie scoort als A, de afgewezen kandidaat.

3. De onder punt 2 beschreven *risicogerichte assessmentprocedure* is niet acceptabel omdat oudere ongemotiveerde kandidaten benadeeld worden in vergelijking met jongere ongemotiveerde kandidaten. Dat zou anders liggen als oudere kandidaten tot de risicopopulatie worden gerekend vanwege het feit dat ze weliswaar aan de formele toelatingseisen voldoen maar dat men moet vrezen dat de vereiste voorkennis inmiddels is weggezakt. Men denke aan oudere herintreders met 'informele deficiënties' op het gebied van de exacte vakken. In dat geval kan men rechtvaardigen dat de jongere kandidaten, die onlangs hun vooropleiding hebben afgesloten, van nadere assessment worden vrijgesteld en dat de oudere kandidaten, indien ze lang geleden hun vooropleiding hebben afgesloten, een toelatingstoets in de exacte vakken moeten afleggen. In wezen is er dan geen sprake van leeftijdsdiscriminatie, althans als men in het toelatingsreglement vastlegt dat iedere kandidaat de desbetreffende toelatingstoets moet afleggen, tenzij hij of zij een recent diploma kan overleggen waaruit blijkt dat de desbetreffende stof beheerst wordt.²

4. In de *Wet gelijke behandeling op grond van leeftijd bij de arbeid* (art. 7c) staat dat beroepsopleidingen geen leeftijdsdiscriminatie mogen bedrijven, tenzij ongelijke behandeling 'objectief gerechtvaardigd is door een legitiem doel en de middelen voor het bereiken van dat doel *passend* en *noodzakelijk* zijn'.³ Ik denk dat zowel de rechtvaardiging via statistische risicoprofielen (punt 1), als de rechtvaardiging via een risicogerichte assessmentprocedure (punt 2) in strijd met de wet zijn. Maar zoals aangegeven in punt 3 zijn er toelatingscriteria denkbaar die wettelijk misschien door de beugel kunnen terwijl de leeftijd van de kandidaten daarbij een aanzienlijke rol speelt. Men zal dan aannemelijk moeten maken dat de toelatingsselectie een *passend* en *noodzakelijk* middel is om het gestelde doel (het weren van ongeschikte kandidaten) te realiseren. In hoeverre kan men volstaan met dringende studiekeuzeadviesing in plaats van dwingende selectie? En is het echt nodig risicostudenten bij de poort heen te zenden of kan men hun in het kader van de opleiding extra opvang en begeleiding bieden opdat ze toch het diploma zullen halen?

Wes Holleman
weblog onderwijs 30-7-2010
<http://www.onderwijsethiek.nl>

---

¹ http://www.job-site.nl/news.php?news_id=351; zie ook:

Ianthe Sahadat, MBO-opleidingen weigeren studenten die 'te oud' zijn (De Volkskrant 28/7/2010). URL: <http://www.vkbanen.nl/onderwijs/765821/Mboopleidingen-weigeren-studenten-die-te-oud-zijn.html>.

² Overigens moeten we oppassen met de stelling dat hier van leeftijdsdiscriminatie geen sprake is. Men kan immers niet ontkennen dat oudere kandidaten door deze regeling onevenredig getroffen worden. In hoeverre maakt men zich hier schuldig aan *indirecte* leeftijdsdiscriminatie?

³ <http://www.cgb.nl/artikel/wet-gelijke-behandeling-op-grond-van-leeftijd-bij-de-arbeid-wgbl>.